

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОВІТРЯНИХ СИЛ імені ІВАНА КОЖЕДУБА

С. А. Вахнюк, О. М. Леоненко

ТРАНСПОРТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Харків
2022

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОВІТРЯНИХ СИЛ імені ІВАНА КОЖЕДУБА

С. А. Вахнюк, О. М. Леоненко

ТРАНСПОРТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Навчальний посібник
3-тє видання, доповнене і перероблене

Харків
2022

УДК 351.81:355.69 (477) (075.8)
B22

*Затверджено до видання
вченою радою Харківського
національного університету
Повітряних Сил
(протокол № 13 від 21.07.2020)*

Рецензенти: Ігор Рогозін, канд. техн. наук (ХНУПС);
Дмитро Литовченко, канд. техн. наук (ХНУПС)

Вахнюк С. А.

B22 Транспортне законодавство : навч. посіб. / С. А. Вахнюк, О. М. Леоненко. – 3-тє вид., доп. і переробл. – Х. : ХНУПС, 2022. – 392 с.

У навчальному посібнику наведено витяги із Законів України, нормативно-правових та відомчих нормативних актів, що створюють поле правових взаємовідносин діяльності юридичних та фізичних осіб при використанні автомобільного транспорту та забезпеченні безпеки руху всіх його учасників.

Навчальний посібник складено на підставі діючих, офіційно виданих документів, відповідно з програмою навчальної дисципліни “Транспортне законодавство” для курсантів та студентів Харківського національного університету Повітряних Сил спеціалізації “Технології та технологічне обладнання аеропортів” Крім того, буде корисним для фахівців автомобільної та електрогазової служби, які беруть участь в експлуатації автомобільного транспорту та внаслідок специфіки своїх функціональних обов’язків організують та контролюють його використання, а також для всіх осіб, що мають власний транспорт, для розширення свого юридичного світогляду.

Перше видання під назвою “Збірник витягів з нормативно-правових актів, що регламентують правові відносини у сфері дорожнього руху та експлуатації автомобільного транспорту”, було видано у 2004 році авторським колективом у складі О. А. Гаркуші, В. Є. Шепелєва, В. В. Краніна, В. А. Приступи, С. М. Дмитриченка.

Друге видання під назвою “Транспортне законодавство” було видано у 2014 році авторським колективом у складі О. М. Леоненка, С. М. Телюкова, П. А. Хвостікова.

УДК 351.81:355.69 (477) (075.8)

- © Вахнюк С. А., Леоненко О. М., 2022
- © Харківський інститут Військово-Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 2004
- © Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 2014
- © Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 2022

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

БДР – безпека дорожнього руху

ВВ МВС України – Внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України

ВІБДР ВСП у ЗСУ – Військова інспекція безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України

ДОПНВ – Європейська угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ)

ДТП – дорожньо-транспортна пригода

ЗСУ – Збройні Сили України

ККУ – Карний кодекс України

КМУ – Кабінет Міністрів України

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення

МВС України – Міністерство внутрішніх справ України

МНС України – Міністерство з надзвичайних ситуацій України

МО України – Міністерство оборони України

СБДР – служба безпеки дорожнього руху

СБУ – Служба безпеки України

СТО – станція технічного обслуговування

ТО – технічне обслуговування

ВСТУП

Людина, її здоров'я і безпека є головними чинниками у діяльності держави, її політиці. Забезпечення безпеки дорожнього руху – один з найважливіших елементів системи загальної безпеки людини, у вирішенні якої беруть участь усі державні органи, громадські формування та громадяни. Безпека учасників дорожнього руху визначається рівнем виконання ними встановлених Правил, їх правової культури, ефективності діяльності в цьому напрямку всіх ланок влади та громадян.

Україна за кількістю транспортних засобів поступово наближається до найбільш розвинених країн Європи. На цей час на обліку в Єдиному державному реєстрі транспортних засобів, внесеного через сервісні центри МВС, стоїть більше 15 мільйонів автомобілів та мотоциклів, і це без урахування величезної кількості тракторів, самохідних шасі та інших транспортних засобів. Фактично на 2-3 громадянина України припадає один транспортний засіб. Якщо додати до цього кількість автомобільної техніки, що знаходиться на озброєнні військових частин, то майже на кожну людину буде припадати транспортний засіб. Крім цього кожен громадянин бере участь у дорожньому русі як пішохід.

За таких умов гостро постає проблема забезпечення безпеки дорожнього руху та врегулювання відповідним чином відносин, що виникають при реалізації тієї чи іншої діяльності різних категорій учасників дорожнього руху та посадових осіб, які безпосередньо беруть участь в організації експлуатації автомобільного транспорту (керівники автопідприємств), або відповідають за створення безпечних умов руху (керівники дорожньо-експлуатаційних установ, власники доріг) та наглядають за дотриманням відповідних правил руху органи Національної поліції.

Успішне виконання завдань за призначенням підрозділами і службами частин ЗСУ, зокрема Повітряних Сил, неможливо уявити без величезної кількості засобів рухомості озброєння та військової техніки. Для потреб ЗСУ на автомобільних базових шасі змонтовано сотні зразків озброєння. В авіації Повітряних Сил – це засоби наземного забезпечення польотів, до яких належать засоби аеродромно-технічного обслуговування ПС, засоби утримання аеродромів в експлуатаційній готовності, засоби інженерно-авіаційного забезпечення, управління і зв'язку, пошуку і порятунку та інші. Тільки у батальйоні АТЗ знаходиться на озброєнні більше ста одиниць автомобільної техніки.

Армійська автомобільна техніка використовується не лише на аеродромах і полігонах, а також на дорогах загального використання. За

таких умов гостро постає проблема забезпечення безпеки дорожнього руху та врегулювання відповідним чином відносин, що виникають при реалізації тієї чи іншої діяльності різних категорій учасників дорожнього руху та посадових осіб, що безпосередньо організують експлуатацію автомобільного транспорту, або відповідають за створення безпечних умов руху і наглядають за дотриманням відповідних правил руху.

Разом зі становленням української державності проходив процес прийняття нових відповідних законів та вдосконалення існуючої законодавчої бази. Це вдосконалення правового регулювання у сфері транспорту та безпеки руху супроводжувалося виданням значної кількості законів та підзаконних нормативно-правових актів, прийняттям чисельних змін і доповнень до них, що дуже ускладнює процес вивчення основних вимог цих законів та нормативно-правових актів. Відповідну допомогу при цьому повинен надати цей навчальний посібник.

Автори висловлюють глибоку та щиру вдячність авторам попереднього видання В. С. Шепелєву, В. В. Краніну, В. А. Приступі, П. А. Хвостікову, С. М. Телюкову, а також всім, хто надавав інформаційну, методичну та практичну допомогу при складанні цього навчального посібника.

З М І С Т

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ	3
ВСТУП	4
Глава 1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЮТЬ ВІДНОСИНИ В ГАЛУЗІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ	6
1.1. Короткі відомості розвитку правил дорожнього руху та техніки його регулювання	6
1.2. Класифікація основних нормативно-правових актів про дорожній рух та забезпечення безпеки його учасників	12
1.3. Конституція України як гарант забезпечення прав людини	15
1.4. Закон України “Про дорожній рух”	18
1.4.1. Закон України “Про дорожній рух” як основна складова правових відносин у сфері дорожнього руху	18
1.4.2. Права та обов’язки учасників дорожнього руху	28
1.4.3. Автомобільні дороги та вулиці. Транспортні засоби	35
1.4.4. Медичне забезпечення безпеки дорожнього руху	47
1.4.5. Охорона навколишнього природного середовища	49
1.5. Основні положення Закону України “Про автомобільний транспорт”	50
1.6. Закон України “Про Національну поліцію”. Основні визначення та положення	75
1.7. Положення про Департамент патрульної поліції Міністерства внутрішніх справ	95
1.8. Положення про порядок видачі посвідчень водія та допуску громадян до керування транспортними засобами	103
1.8.1. Загальні положення	103
1.8.2. Умови допуску до керування транспортними засобами ...	105
1.8.3. Умови допуску навчальних закладів до підготовки водіїв	107
1.8.4. Порядок видачі і обміну посвідчень водія та позбавлення прав на керування транспортними засобами	107
1.9. Порядок державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку транспортних засобів	118
1.9.1. Загальні положення	118
1.9.2. Державна реєстрація транспортних засобів	120
1.9.3. Перереєстрація та зняття з обліку транспортних засобів	132
1.10. Порядок проведення обов’язкового технічного контролю та обсяги перевірки технічного стану транспортних засобів	139
1.11. Закон України “Про перевезення небезпечних вантажів”	147

1.12. Порядок направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану ... сп'яніння ... і проведення такого огляду	158
Контрольні питання	160
Глава 2. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ	
2.1. Адміністративна відповідальність	164
2.1.1. Загальні умови застосування адміністративної відповідальності	164
2.1.2. Види покарань при адміністративній відповідальності	169
2.1.3. Адміністративна відповідальність за порушення вимог законів у галузі експлуатації транспортних засобів, Правил дорожнього руху	173
2.2. Кримінальна відповідальність	210
2.2.1. Умови наступу кримінальної відповідальності за порушення в сфері транспорту	210
2.2.2. Кримінальна відповідальність за порушення вимог безпеки руху та експлуатації транспортних засобів	213
2.3. Поняття автотехнічної експертизи	225
Контрольні питання	227
Глава 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ	
3.1. Організація профілактичної роботи щодо попередження ДТП у ЗСУ	229
3.2. Положення про органи безпеки дорожнього руху Міністерства оборони України	233
3.2.1. Загальні положення	233
3.2.2. Військова інспекція безпеки дорожнього руху ВСП у ЗСУ	234
3.2.3. Загальні обов'язки посадових осіб відділу (відділення) ВІБДР ТУ (ЗВ) ВСП	241
3.2.4. Служби безпеки дорожнього руху	245
3.2.5. Загальні обов'язки посадових осіб СБДР	248
3.2.6. Організація роботи ВІБДР	250
3.3. Порядок відомчої реєстрації та ведення обліку транспортних засобів ЗСУ	259
3.4. Правила використання номерних знаків, установлення розпізнавальних знаків на транспортних засобах ЗСУ	264
3.4.1. Загальні положення	264

3.4.2. Облік, розподіл, порядок проведення звірки та вилучення діапазонів номерних знаків	266
3.4.3. Установлення (нанесення) розпізнавальних знаків, кольорографічних схем, написів і спеціальних сигналів	267
3.5. Порядок проведення обов'язкового технічного контролю транспортних засобів Збройних Сил України	271
3.6. Перевезення небезпечних вантажів	274
3.6.1. Загальні положення	274
3.6.2. Підготовка небезпечного вантажу до перевезення	275
3.6.3. Маркування упаковок	276
3.6.4. Способи перевезення небезпечних вантажів	278
3.6.5. Загальні вимоги до транспортних одиниць та їх обладнання	280
3.6.6. Вимоги, , що висуваються до базових транспортних засобів	282
3.6.7. Підготовка водіїв та інших осіб, обов'язки яких пов'язані з автомобільними перевезеннями небезпечних вантажів	287
3.6.8. Перевізні документи	288
3.6.9. Порядок узгодження маршруту дорожнього перевезення небезпечного вантажу	290
3.6.10. Завантаження, розвантаження та обробка небезпечних вантажів	292
3.6.11. Розміщення інформаційних таблиць небезпечного вантажу та знаків безпеки на транспортних засобах	294
3.6.12. Вимоги до екіпажу транспортного засобу, що здійснює перевезення небезпечних вантажів	297
3.6.13. Нагляд за транспортними засобами, що перевозять небезпечні вантажі	298
3.6.14. Обов'язки учасників перевезень у сфері забезпечення безпеки дорожнього перевезення небезпечних вантажів ...	298
3.6.15. Контроль за дорожнім перевезенням небезпечних вантажів	300
3.7. Пересування колон військових транспортних засобів	301
3.7.1. Планування та пересування колон військових транспортних засобів у ЗС України	301
3.7.2. Порядок організації супроводження колон військових транспортних засобів	312

3.8. Організація провадження у справах про адміністративні порушення у сфері дорожнього руху	314
3.8.1. Порядок оформлення матеріалів про порушення правил, норм і стандартів, що стосується забезпечення безпеки дорожнього руху	315
3.8.2. Порядок розгляду справ про порушення Правил дорожнього руху	318
3.8.3. Оскарження і опротестування постанови по справі про адміністративне правопорушення	322
3.9. Порядок обліку ДТП у Збройних Силах України	323
Контрольні питання	326
ДОДАТКИ	328
ЛІТЕРАТУРА	385

Навчальне видання

Вахнюк Сергій Анатолійович,
Леоненко Олександр Миколайович

ТРАНСПОРТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Навчальний посібник

3-тє видання, доповнене і перероблене

Відповідальний за випуск *С. А. Вахнюк*
Техн. редактор *Т. В. Василенко*

Підп. до друку Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 22,78.
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба
61023, м. Харків-23, вул. Сумська, 77/79
Свідectво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5370 від 30.06.2017